

Nr 738

Av herrar Kaijser och Enarsson, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 114, angående viss rationaliseringsverksamhet inom sjukvården m. m.

Sedan en av särskilt tillkallade sakkunniga framlagd utredning rörande centrala sjukvårdsberedningens (CSB) organisation och uppgifter på sedvanligt sätt remissbehandlats, framlade Kungl. Maj:t vid vårriksdagen 1962 i proposition nr 79 förslag till den organisation av beredningen som efter godkännande av riksdagen gäller från den 1 juli 1962.

I propositionen framhöll departementschefen bl. a., att det måste betraktas som ytterst väsentligt — icke minst med hänsyn till de starkt stegrade sjukvårdskostnaderna — att beredningen har möjlighet att kontinuerligt tillgodogöra sig de resultat som forskning och studier inom hithörande område avsätter, och departementschefen yttrade vidare: »Icke sällan torde emellertid de uppgifter beredningen ställs inför vara av den arten att de förutsätter egna forskningsinitiativ från beredningens sida eller i vart fall utrednings- och försöksverksamhet med kvalificerad metodik. Beredningen bör därför ha möjlighet att taga initiativ till eller själv bedriva forskning som direkt sammanhänger med aktuella praktiska uppgifter. — — — Åtskilliga frågeställningar är naturligtvis av den art att de bör överlämnas åt universitetsinstitutioner eller andra forskningsinstitutioner. I princip bör möjlighet finnas att för forskning inom beredningens område uppbära bidrag från forskningsrådet. Det är uppenbart att forskningsverksamheten i många fall förutsätter medverkan från sjukvårdshuvudmännens och industriens sida, — — —.»

Propositionen anslöt sig i fråga om beredningens personalstat i huvudsak till vad som föreslagits av utredningen. Av visst intresse är dock att kansli-sektionen, som bl. a. skulle ha att sätta beredningens arkiv och bibliotek i stånd, fick i någon mån reducerad personaluppsättning med personal i lägre lönegrader, hos vilken sålunda de uppställda kvalifikationsönskemålen icke med säkerhet kan upprätthållas. Det är nämligen angeläget att en institution, som bland sina uppgifter har forsknings- och utvecklingsarbete och »skyldighet att kontinuerligt tillgodogöra sig de resultat, som forskning och studier inom hithörande område avsätter», har en väl kvalificerad bibliotekstjänst.

Genom beslut den 9 november 1962 förordnade Kungl. Maj:t att vid cen-

trala sjukvårdsberedningens sida skulle inrättas ett råd för sjukhusdriftens rationalisering (SJURA). Tillsättandet av rådet skedde efter en konferens hösten 1962, varvid diskuterades behoven och nödvändigheten av att effektivisera sjukhusdriften med hjälp av moderna tekniska och organisatoriska hjälpmedel. Man berörde också vikten av att samordna utvecklingen inom området.

SJURA:s uppgifter är enligt den vid dess tillkomst utfärdade instruktionen följande: *att följa den tekniska och organisatoriska utvecklingen på sjukhusdriftens område, att taga initiativ till och främja forskning av betydelse för sjukhusdriften samt verka för att vunna forskningsresultat utnyttjas, ävensom att verka för frivilligt samarbete mellan forskningsintressenter, såväl statliga och kommunala myndigheter och institutioner som industri-företag och andra enskilda institutioner.*

Av målsättningen för rådet framgår att uppgifterna i stor utsträckning sammanfaller med CSB:s uppgifter. Det är också naturligt om rådets funktion skall vara den som framgår av dess instruktion, nämligen att vara ett råd vid beredningens sida för att vidga beredningens sakkunskap inom olika områden.

I statsverkspropositionen 1963 anges också att rådet i första hand skall följa den tekniska och organisatoriska utvecklingen på sjukhusdriftens område samt taga initiativ till och främja forskning av betydelse för sjukhusdriften. Förutom ett anslag om 4 000 kr. till ersättningar åt ordföranden, ledamöter och sekreterare anvisades ett anslag av 100 000 kr. för arvoden till sakkunniga och till ledamöter för särskilda utredningar. Senare har rådet fått ytterligare 200 000 kr. för sin verksamhet under budgetåret. CSB fick också 100 000 kr. för liknande uppgifter, dock i stället för äskade 125 000 kr.

SJURA har, synes det, fattat sin uppgift på ett helt annat och mycket vidare sätt, än vad man kunde tro av instruktionen. Detta framgår dels av rådets egen presentation utåt (tidskriften Sjukhuset nr 10, 1963), dels ock av proposition 114 till årets riksdag. Rådet har sålunda för sin del annekterat en hel del av de utrednings- och planeringsuppgifter, som så sent som för 2 år sedan ansågs höra till CSB:s uppgifter vid den då genomförda omorganisationen av CSB.

Genom rådets egen målsättning, att i stor utsträckning verka genom tillsättande av expertgrupper samt genom att verkställa utredningar och företaga viss försöksverksamhet delvis eller helt i rådets egen regi, kommer uppgifterna att bli mycket vittomfattande. En verksamhetsform med denna omfattning fordrar därför med nödvändighet en stor administrativ apparat för att man skall uppnå det avsedda resultatet. Att förutsätta någon större direkt arbetsinsats av rådets inom andra områden strängt engagerade ledamöter är orealistiskt.

Då ett organ redan finnes i CSB, som har motsvarande arbetsuppgifter ehuru medelstillelningen högst väsentligt begränsat omfattningen av de uppgifter som kunnat genomföras, förefaller det egendomligt och föga ratio-

nellt att ett nytt självständigt rationaliseringsorgan skall tillåtas växa fram. Departementschefen meddelar i propositionen, att han utgår från att MCA-utredningen tar upp frågan om såväl centrala sjukvårdsberedningens som rådets framtida ställning till prövning. Det är säkert riktigt att en sådan översyn måste göras om utvecklingen blir den som föreslås i propositionen. Naturligtvis måste man ifrågasätta att CSB läggs ned när SJURA kommit i full funktion. Om CSB emellertid ej lägges ner, måste tillskapandet av ett nytt rationaliseringsorgan medföra en splittring av resurserna, tvärt emot vad som var syftet med SJURA:s ursprungliga målsättning, som bl. a. innebär en verksamhet för frivilligt samarbete mellan olika institutioner.

CSB har emellertid vid sidan av utvecklings- och rationaliseringsarbetet även andra uppgifter såsom granskning av ritningsförslag, standardisering, rådgivning m. m. Någon institution måste fullgöra dessa nödvändiga uppgifter, dem kan man inte komma ifrån. För att detta skall ske på bästa sätt krävs både nära förtroenhet med sjukhusarbete och kontakt med den fortgående rationaliseringsverksamheten. CSB har genom en mer än 20-årig erfarenhet från rationaliseringsarbete inom svensk sjukvård förvärvat stor förtroenhet med sjukhusarbetets natur.

CSB förefaller alltså väl ägnat att utföra de nämnda uppgifterna. SJURA däremot är i nuvarande utformning inte lämpat för att överta dessa uppgifter.

Av de i propositionen omnämnda under SJURA fungerande expertgruppernas arbetsprogram framgår att SJURA har en målsättning, som i vissa avseenden går in på uppgifter av rent medicinsk karaktär, tydligen under förmenande att alla åtgärder inom medicinen kan sägas utgöra en driftrationalisering. Sådana uppgifter kan knappast ha avsetts när rådet tillskapades.

Vid studiet av SJURA:s skisserade verksamhet kan man inte undgå att dra paralleller med den tidigare statens nämnd för byggnadsforskning. Före omorganisationen 1960 bedrev denna nämnd förutom medelsfördelning även forsknings- och försöksverksamhet i egen regi. De mindre goda erfarenheterna ledde till att man i dess ställe inrättade statens institut för byggnadsforskning med uppgift att bedriva sådan forsknings- och försöksverksamhet som är ägnad att främja rationell utveckling av planering, produktion och förvaltning inom byggnadsområdet. Vid dess sida inrättades statens råd för byggnadsforskning med uppgift att främja forskning och rationalisering inom byggnadsområdet. Rådet bedriver däremot ej forskning i egen regi.

I Kungl. Maj:ts proposition 114/64 föreslås att riksdagen för SJURA:s verksamhet under budgetåret 1964/65 anvisar ett anslag av drygt 2 miljoner kronor. Härvid förutsattes att Svenska landstingsförbundet och de landstingsfria städerna bidrager med tillsammans 1 200 000 kronor varigenom för SJURA:s verksamhet för nästa budgetår skulle finnas disponibelt 3 miljoner kronor, kostnaderna för den centrala verksamheten ej inräknade.

Med de starkt stigande kostnaderna på sjukhusområdet kommer anspråk-

ken på planering och driftrationalisering att framstå allt starkare. Det är därför utomordentligt angeläget att medel ställes till förfogande för sådan verksamhet i betydligt större utsträckning än vad hittills skett.

Det är dock lika angeläget att dessa medel kommer till bästa möjliga användning, vilket knappast kan bli fallet om man ej noga överväger organisationen av rationaliseringsverksamheten.

Enligt vårt förmenande bör ytterligare ett organ ej komma till stånd med de i det föregående redovisade arbetsuppgifterna.

Vi finner det således betydligt mer ändamålsenligt att rådet får sin ursprungligen avsedda ställning såsom ett råd vid centrala sjukvårdsberedningens sida samt med uppgifter i övrigt som ett medelsutdelande organ i likhet med byggforskningsrådet och övriga forskningsråd, ehuru uppgifterna i detta fall ofta ej kan hänföras till direkta forskningsuppgifter utan måste betraktas som utrednings-, utvecklings- och tillämpningsuppgifter.

Huruvida medelsanvisningen till detta skall delas av sjukvårdshuvudmännen och staten eller bäras av staten ensam torde få bli föremål för särskilda överväganden.

Med hänsyn till vad i det föregående anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta att de medel för viss rationaliseringsverksamhet inom sjukvården som upptagits i Kungl. Maj:ts proposition 1964: 114 med 1 800 000 kronor ställes till rådets för sjukhusdriftens rationalisering förfogande att helt fördelas till utanför rådet stående organ, bl. a. centrala sjukvårdsberedningen, för sådana driftrationaliseringsuppgifter rådet finner lämpliga. Övriga medel som upptages för rådets verksamhet bör ställas till centrala sjukvårdsberedningens förfogande för tillhandahållande av personal och omkostnader för rådets centrala verksamhet.

Stockholm den 14 april 1964

Rolf Kaijser

Arvid Enarsson